

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ

УДК 33.027/.028:33.012.61-022.51(477) Павлюк К. В., студентка 2 курсу
факультету економіки і права
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Мале підприємництво є невід'ємним елементом ринкової економіки. Воно здатно створювати конкурентне середовище, тим самим допомагаючи економіці розвиватися і підштовхуючи виробників підвищувати якість товарів і послуг. Через здатність малого бізнесу до структуроутворення ринку необхідно віднести завдання з його відродження до першочергових заходів реформування економіки України.

Численні дослідження показують, що на даному етапі розвитку економіки України мале підприємництво стикається з безліччю проблем, більшість з яких виникає через відсутність ефективної державної підтримки цього сектора.

Ця тема сьогодні є дуже актуальною, їй присвячені праці багатьох науковців. Наразі в цих публікаціях містяться загальні дані про державну підтримку малого підприємництва та проблеми цієї сфери, але не в повній мірі розглянуто шляхи вдосконалення цієї підтримки.

Метою цієї статті є аналіз сучасного стану малого бізнесу в Україні і способів його підтримки та визначення шляхів вдосконалення політики держави щодо малого підприємництва.

У наш час цілком зрозуміло, що для нормального функціонування та розвитку економіки будь-якій країні потрібен малий бізнес. Цей сектор історично і логічно відігравав роль необхідної передумови створення ринкового середовища [1, с. 103]. Мале підприємництво здатно вирішувати багато соціально-економічних проблем: зменшувати рівень безробіття, боротися з інфляцією, формувати активне конкурентне середовище. Однак цей сектор потребує підтримки від держави, оскільки на шляху свого розвитку він стикається з безліччю проблем, таких як корупція, відсутність механізмів фінансування та мотивів до

підприємницької діяльності. Досвід високорозвинутих країн доводить, що навіть незначна підтримка малого підприємництва здатна привести до відчутного економічного зростання.

Особливість ставлення до малого бізнесу в світі та наявність окремих чітко означених державних політик на рівні провідних країн світу – підкреслюється тим фактом, що в більшості розвинених країн світу суб'єкти малого і середнього бізнесу становлять понад 90% суб'єктів бізнесу взагалі. За даними ОЕСР, до 97% в економіці країн-членів ОЕСР становлять компанії малого і середнього бізнесу, а їхня частка у ВВП сягає від 40 до 60%; у малому бізнесі зайнято близько 70% всього працездатного населення [2, с. 35].

На жаль, у нашій країні цей сектор не є досить розвинутим: за підсумками 2014 року виявлено, що у малому підприємстві працює близько 18% людей, які виробляють 17,1% обсягу виробництва за всіма видами економічної діяльності.

За даними Держкомстату України, протягом 2010-2014 рр. кількість малих підприємств зменшилась на 9,13 % (або на 32643 в абсолютному виразі). Такі самі показники зниження рівня підприємницької діяльності спостерігаються для суб'єктів господарювання, які зареєстровані як фізичні особи, а саме на 13,48% або 214315 в абсолютній величині [3].

Проаналізовані статистичні дані показують, що малий бізнес в Україні не розвивається так, як це відбувається в розвинутих країнах. Тому постає необхідність визначити причини такого положення.

На думку малих підприємців, в Україні найбільшими проблемами для них є:

- недостатній попит на продукцію. Причиною цієї проблеми може бути як низька купівельна спроможність покупців, так і низька конкурентоспроможність цих підприємств;
- надмірне оподаткування;
- несприятливий регуляторний клімат та високий регуляторний тиск.

Зважаючи на усі ці проблеми, малому підприємству дуже важко виживати [4, с. 15].

Зазвичай у світі використовують такі основні напрями державної підтримки малого підприємництва:

1. Законодавча та фінансова допомога.
2. Пряме чи непряме замовлення на продукцію малих підприємств.
3. Консультаційна та інформаційна допомога.
4. Освітня підтримка підприємців.

В Україні головним законодавчим актом, що визначає правові засади державної підтримки суб'єктів малого підприємництва, є Закон України «Про державну підтримку малого підприємництва». Метою державної політики у сфері розвитку малого підприємництва в Україні є:

- 1) створення сприятливих умов для розвитку малого і середнього підприємництва;
- 2) забезпечення розвитку суб'єктів малого і середнього підприємництва з метою формування конкурентного середовища;
- 3) стимулювання інвестиційної та інноваційної активності суб'єктів малого і середнього підприємництва та ін.

До основних напрямів державної політики у сфері розвитку малого і середнього підприємництва в Україні належать:

- 1) удосконалення порядку ведення податкового і статистичного обліку та звітності суб'єктів господарської діяльності;
- 2) запровадження спрощеної системи оподаткування;
- 3) сприяння розвитку інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва та ін. [5].

На законодавчому рівні визначено досить багато напрямків, за якими держава може допомагати малому бізнесу, але, на нашу думку, державна підтримка розвитку малого підприємництва, в першу чергу, повинна охоплювати:

- подолання адміністративних перешкод у сфері підприємництва;
- фінансову підтримку, через надання позик, страхування інвестицій, створення спеціалізованих установ, франчайзинг та ін.;

- спрощення процесу оподаткування;
- розмежування галузей за рівнем їхньої значущості для економіки та надання допомогу в першу чергу тим галузям, які відіграють провідну роль у розвитку економіки.

На наш погляд, ефективним інструментом сприяння подальшого розвитку малих підприємств можуть стати регіональні програми підтримки малого підприємництва. При їх розробці доцільно враховувати такі фактори, як економічну спеціалізацію регіону, рівень виробничого потенціалу, забезпеченість ресурсами тощо. Регіональні програми вже функціонують в Україні, але, на жаль, їх не дуже багато. Наприклад, на Харківщині проводяться заходи в рамках виконання Програми сприяння розвитку малого та середнього підприємництва в Харківській області на 2016 - 2020 роки. Також з початку 2017 року в Дніпропетровській області діятиме регіональна програма підтримки підприємництва, яка буде стимулювати створення нових робочих місць у малому бізнесі за рахунок компенсації підприємцям частини відсотків за банківськими кредитами. Але ефективна реалізація регіональних програм буде можлива лише за умови достатнього фінансування з боку держави.

Головна частина регіональної інфраструктури підтримки малого підприємництва – це фінансові установи. Їхня необхідність обумовлена потребою малих підприємств у доступних грошово-кредитних ресурсах. Сьогодні ці установи залишаються нерозвиненими через загальну нестабільність грошово-кредитної системи країни. Через сьогоднішній кризовий стан економіки України виділення коштів на розвиток цієї галузі є неможливим. Тому треба шукати шляхи, які є менш затратними для держави, але ефективними, наприклад:

- відстрочення погашення боргів з орендної плати за використання муніципального майна, що виникли з об'єктивних причин;
- зарахування витрат на ремонт до вартості орендної плати;
- надання першочергового права підприємствам з викупу орендованих приміщень з відстрочкою оплати [6, с. 16].

Для розвитку малого підприємництва необхідно також створити сприятливі умови для розвитку інфраструктури малого підприємництва:

1. Проводити освітні програми серед населення з питань підприємництва, економіки та ін.
2. Покращити загальний імідж підприємництва шляхом проведення конференцій, зустрічей, лекцій.
3. Організовувати ярмарки та виставки продукції малих підприємств для зростання попиту на неї та стимулювання випуску.
4. Удосконалити функціонування «гарячої лінії» для підприємців у місцевих органах влади.

Таким чином, розвиток малого підприємництва призведе до значних зрушень в економічній і соціальній сферах. Але для цього необхідна реальна підтримка держави, яка повинна включати заходи правової, інфраструктурної та фінансової політики. Окрім загальнодержавних, необхідно створювати регіональні програми з урахуванням особливостей регіонів. Оскільки Україна має великий ресурсний та професіональний потенціал, створення розгалуженої системи малих підприємств є одним з першочергових завдань економіки, вирішення якого ладне привести до подолання безробіття, підвищення рівня життя населення та розвитку виробничих сил країни.

Література

1. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О.С. Іванілов – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 728 с.
2. Зелена книга малого бізнесу України – 2012 / Д.В. Ляпін, В.І. Дубровський, О.М. Піщуліна, О.П. Продан. – К.: Інститут власності і свободи, 2012. – 124 с.
3. Сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.org>.
4. Біла книга: Політика розвитку МСП в Україні / Підготовлена проектом «Лідерство в економічному врядуванні». – К., 2015. – 32 с.
5. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI

[Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>.

6. Фастовець А.А., Фисун І.В. Фінанси малого бізнесу: навч. посіб. /
А.А. Фастовець, І.В. Фисун. – К. : Кондор-Видавництво, 2013. – 302 с.

Науковий керівник,
професор, доктор економічних наук

Фесенко І. А.

Опубліковано в авторській редакції